

LUNA

Susanne Wang Fritz

Bacheloroppgave
Likestilling i barnehagen
Gender equality in kindergarten

BLU

2017

Forord

Denne oppgaven er skrevet i forbindelse med avslutning på en treårig utdanning ved Høgskolen i Hedmark, avd. Hamar. Prosessen har vært svært lærerik, oppsiktsvekkende og en stor motivasjon for mitt arbeid som kommende barnehagelærer.

Jeg vil rette en stor takk til min veileder Anniken Lind for gode samtaler, refleksjoner og tips til teori. Etter hver veiledning har jeg følt meg lettet og med en følelse av at dette skal jeg klare. Hver gang jeg har følt at jeg har stått fast og fått skrivesperre har du beroliget meg med at det er viktig med pauser, eller gitt meg motivasjon til videre skriving ved å bare ta en prat.

Jeg vil også takke venner og familie for deres tålmodighet når jeg har strevd med skriving, eller når jeg bare har klaget. Takk til alle som har delt timer på biblioteket for å skrive og dele tanker.

Jessheim, 25.05.17

Susanne Wang Fritz

Norsk sammendrag

Tittel: Likestilling i barnehagen

Forfatter: Susanne Wang Fritz

År: 2017

Sider: 27

Emneord: Likestilling, kritisk refleksjon, diskurser, barns medvirkning og barn som subjekt

Sammendrag: Gjennom dette studiet har jeg blitt mer og mer opptatt av likestilling, og arbeidet med dette i barnehagen. Denne oppgaven handler om alt som har med arbeidet med likestilling i barnehagen, på bakgrunn av problemstillingen; ”På hvilken måte kan rammeplanen påvirke barnehagelærerens arbeid med likestilling?”.

Et stort fokus i denne oppgaven er på hva som står om likestilling i rammeplanen, og jeg har brukt diskursanalyse og rhizoanalyse for å analysere avsnittet. Jeg drøfter og analyserer teori, samt å trekke inn egne erfaringer og tanker.

Engelsk sammendrag (Abstract)

Title: Gender equality in kindergarten

Authors: Susanne Wang Fritz

Year: 2017

Pages: 27

Keywords: Equality, critical reflection, discourses, children's participation and children as subjects

Summary: Through this study, I have become more and more concerned with gender equality, and the work with this in kindergartens. This task is about everything that has with the work with gender equality in the kindergarten, based on the issue; "In what way can the framework plan affect the kindergarten teacher's gender equality work?". A major focus in this task is on what's written about gender equality in the framework plan, and I have used discourse analysis and rhizoanalysis to analyze the paragraph. I discuss and analyze theory, as well as to draw in own experiences and thoughts.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
Norsk sammendrag	3
Engelsk sammendrag (Abstract)	3
1.0 Innledning	5
1.1 Valg av tema	5
1.2 Problemstilling	6
1.3 Avgrensning	6
1.4 Begrepsavklaring	7
1.5 Oppgavens oppbygning	7
2.0 Teori	8
2.1 Likestillingsbegrepet	8
2.2 Likestillingsarbeid i barnehagen	8
2.3 Personalets refleksjoner	9
2.4 Likestillingsdiskurser	11
2.5 Å bli et kjønn	12
2.6 Barns medvirkning	13
2.7 Å se barn som subjekt	14
3.0 Metode	15
3.1 Diskursanalyse	15
3.2 Rhizoanalyse	15
3.3 Dokument som data- og analysemateriale	16
4.0 Drøfting og analyse	18
4.1 Rammeplanen	18
4.1.1 Endringer i rammeplanen	20
4.2 Barnehagelærerens ansvar	21
4.3 Rammeplanens påvirkning	22
4.4 Årsplaner og egne erfaringer	22
5.0 Avslutning	25
6.0 Litteraturliste	26

1.0 Innledning

Allerede fra første praksisperiode på høyskolen ble jeg veldig opptatt av likestilling i barnehagen. Hvordan barna ble behandlet, hvordan de ble snakket både om og til, hva de ansatte oppfordret barna til og hvordan de ble sett, på bakgrunn av deres kjønn. Dette var noe jeg tenkte mer og mer over mens jeg var i praksis, og jeg observerte flere episoder som jeg har reflektert over i ettertid. Jeg har spurt meg selv gang på gang om hva som gjør at man behandler både barn og voksne ut fra deres kjønn, og med denne oppgaven har jeg gått enda dypere inn i disse spørsmålene jeg besitter etter 100 dager i praksis.

1.1 Valg av tema

Mitt tema for denne bacheloroppgaven er likestilling blant barna i barnehagen. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i hva som står om likestilling i rammeplanen, og analysere dette ut fra teori.

Før jeg begynte på dette studiet har likestilling for meg bare handlet om lik mulighet til arbeid og lønn for kvinner og menn. Jeg hadde ingen anelse om at dette var et så stort tema innenfor barnehagevirksomheten, og ut fra dette trodde jeg at det å jobbe med likestilling i barnehagen var en selvfølge for de ansatte. Etter å ha gått tre år på barnehagelærerstudiet handler likestilling for meg om så mye mer enn likt arbeid og lønn for kvinner og menn. Det handler om å få like muligheter, bli sett og hørt uavhengig av kjønn, og ikke minst utvikle seg som et individ ut fra egne interesser og syn på seg selv. Men ut fra mine erfaringer kan det virke som at noen ansatte i barnehagen ikke ser på likestilling på denne måten. De ansatte i barnehagen behandler barna ut fra kjønn på måten den snakker til barna på, hvilke muligheter de gir barna i hverdagssituasjoner, og hvilket barnesyn de har. De gir ulike muligheter til barna på bakgrunn av kjønn, og har ulike forventninger til jenter og gutter. Her må jeg påpeke at handler om noen ansatte i barnehagen. Jeg har også opplevd episoder der likestilling helt tydelig er blitt jobbet med. Jeg skriver om en erfaring fra dette i kapittel 4.

Likestilling er tydelig forankret i rammeplanen, og dette er et tema jeg mener de ansatte bør sette seg inn i og reflektere rundt. Kjønn er ikke bare noe man er, men også noe man blir. Man blir kjønn av samfunnet rundt seg hele tiden innenfor media som tv, internett og blader. Man blir også kjønn av andre mennesker i samfunnet rundt seg, på bakgrunn av alle

forventninger som finnes. Derfor er det viktig at barnehageansatte er selv klar over hvilke forventninger de har, og hvilke diskurser som finnes i barnehagen.

1.2 Problemstilling

I starten av bachelor skrivingen hadde jeg lyst til å både observere og intervjuere ansatte i barnehagen for å finne ut av deres holdninger og handlinger i arbeidet med likestilling. Jeg ville finne likheter og ulikheter ut fra det de sa i intervjuene, og hva jeg faktisk observerte i praksis. Jeg bestemte meg for å bruke den ene praksisbarnehagen, og begynte med å observere. Under perioden fant jeg ut at det å både observere og intervjuere, og sammenligne dette kom til å bli en veldig stor og krevende oppgave. Så jeg bestemte meg for å bare observere, for så å analysere dette i tråd med teori. Men de observasjonene jeg gjorde meg var vanskelige å analysere, og jeg måtte innse at jeg ikke hadde nok kunnskaper om det å gjøre observasjoner til en slik oppgave. Etter en samtale med min bachelorveileder kom vi sammen frem til at jeg skulle ta for det som står om likestilling i rammeplanen, for så å analysere dette, og dra inn mine observasjoner og erfaringer underveis. Da ble min innfalsvinkel endret fra metode B til metode A, der jeg tar for meg dokumenter som analysemateriale. Dette gjorde arbeidet med oppgaven mye enklere. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i rammeplanen utgitt av PEDLEX i 2013, da dette er den rammeplanen jeg har forholdt meg til under hele utdanningen. Men i min analyse og drøfting har jeg valgt å ta med den nye rammeplanen som ble utgitt i 2017 da det er denne rammeplanen jeg må forholde meg til når jeg går ut i jobb som barnehagelærer.

Ut fra dette ble min problemstilling for bacheloroppgaven slik:

”På hvilken måte kan rammeplanen påvirke barnehagelærerens arbeid med likestilling?”

1.3 Avgrensning

Likestilling er et stort og omfattende tema, og innenfor dette er det mye man kan skrive om, og analysere. Alt fra hvordan politiske føringer påvirker likestilling blant kjønn, forventinger fra media som tv, internett, blader og reklamer, og etnisitet og religion. Innenfor arbeidet med likestilling i barnehagen kunne jeg gått nærmere inn på ulike kjønnsstereotyper, kjønnsroller, likestillingsloven og likeverd. Men med tanke på hvordan min problemstilling

for denne oppgaven er utformet har jeg valgt å gå inn på de teamene som kan knyttes nærmest til det som står om likestilling i rammeplanen.

1.4 Begrepsavklaring

Likeverd er et ord jeg nevner i teksten, men som jeg ikke går dypt inn i. I denne oppgaven handler likeverd om å se på alle mennesker som like verdifulle, og at alle er like mye verdt uavhengig av kjønn, etnisitet, alder, funksjonshemming og religion.

Jeg bruker begrepet ”ansatte” mange ganger i oppgaven, selv om det står ”barnehagelærer” i min problemstilling. Dette er fordi jeg mener at arbeidet med likestilling i barnehagen omhandler alle som jobber i en barnehage, ikke bare barnehagelæreren eller pedagogen. Selv om det er barnehagelærerens og pedagogens ansvar å legge opp til diskusjon og refleksjon rundt eget arbeid, er alle ansatte ansvarlige for arbeidet som blir utført.

1.5 Oppgavens oppbygning

Oppgaven starter med en liten innledning der jeg skriver litt om mine tanker rundt temaet for oppgaven og hvorfor jeg har valgt dette temaet. Videre skriver jeg mer om valget av teamet, og hva likestilling betyr for meg, både som person og som kommende barnehagelærer. Så presenterer jeg min problemstilling, og hvorfor jeg har valgt denne, og hvordan den har blitt utformet. Her skriver jeg også om avsnittet jeg har valgt å bruke som analysemateriale. Jeg har også med en liten avgrensning for å informere leseren om mine valg av teori. Etter dette har jeg en begrepsavklaring der jeg beskriver noen begreper jeg har med i teksten, men som ikke er videre forklart i teorien.

Kapitel 2 inneholder all teorien jeg har valgt å ta med i min oppgave. Her presenterer jeg ulike syn på likestilling, forskjellige forfattere og forskere, og den litteraturen jeg mener er sentral for å belyse min problemstilling. I kapitel 3 skriver jeg om metoden jeg har valgt for å analysere avsnittet om likestilling i rammeplanen. Kapitel 4 inneholder analyse og drøfting av teori på bakgrunn av det som står om likestilling i rammeplanen. Her gjentar jeg teorien fra kapitel 2 noe, samtidig som jeg har kommet med mine egne tanker rundt temaet. I kapitel 5 kommer en avslutning på hele oppgaven der jeg runder av med å skrive litt om mine tanker rundt å skrive denne oppgaven.

2.0 Teori

I dette kapitlet presenterer jeg relevant teori for å belyse min problemstilling.

2.1 Likestillingsbegrepet

Likestilling handler om like muligheter og like rettigheter for jenter og gutter, kvinner og menn. Begrepet gir ulik mening for ulike mennesker på bakgrunn av deres alder, etnisitet og ikke minst kjønn (Emilsen, 2015, s. 22).

Likestillingsbegrepet handler i dag om både kjønn og andre sosiale dimensjoner. Likestilling forstås på forskjellige måter av mennesker i forskjellige alder. For eldre mennesker gir likestilling ofte assosiasjoner til kvinnekampen, mens for unge mennesker forstås likestilling på mange andre områder, som utdanningsvalg, lønn og hvordan man skal opptre som jente og gutt i samfunnet. I likestillings- og diskrimineringsombudets oppgaver (LDO, 2015) står det: ”Fremme likestilling og bekjempe diskriminering uavhengig av blant annet kjønn, etnisitet, religion, funksjonsevne, seksuell orientering og alder”. Likestilling defineres ofte som like muligheter og rettigheter, eller fravær av diskriminering. Likestilling omfatter også retten til å uttrykke seg på tvers av tradisjonelle kjønns kategorier (Emilsen, 2015, s. 21 - 22).

Likestilling handler om hvordan individer av ulikt kjønn forholder seg til hverandre, og hvilke verdier og motiver som ligger bak disse ulike handlingene. Likestilling handler også om å bli sett og hørt, for så å bli sett og anerkjent på ulike måter på bakgrunn av hvordan man er som individ. Videre handler likestilling om den makten man har til å definere situasjonen man befinner seg i på bakgrunn av hvilke kjønn man møter, og de kunnskapene man har om kjønn og menneskers oppfatninger av sitt eget kjønn (Askland & Rossholt, 2012, s. 24).

2.2 Likestillingsarbeid i barnehagen

Barnehagen bygger sin virksomhet på bestemmelser gitt i barnekonvensjonen gjennom lovverk som st.meldinger, barnehageloven, rammeplan og andre retningslinjer som for eksempel retningslinjer for mat og måltider i barnehagen. De ansatte i barnehagen er forpliktet til å utforme en barnehagehverdag bygd på disse bestemmelsene. Hverdagen skal inneholde demokratiske prinsipper som likeverd, likestilling, rettigheten til medvirkning, og

retten til å bli sett og hørt. Barnehagen er ofte den viktigste arenaen utenfor hjemmet for barna, og spiller derfor en svært viktig rolle i barnas liv. De ansatte skal se og høre alle barn, uavhengig av kjønn. De har også et ansvar i å legge til rette for et miljø der omsorg, lek, læring og danning er tilpasset hvert enkelt barn. Kjønn må tas hensyn til slik at jenter og gutter har mulighet til å utvikle seg i tråd med evner og muligheter. Det er sentralt at de ansatte har kunnskaper om hva som kreves for at alle barna, uavhengig av kjønn, opplever mestring, å bli støttet i egne interesser og ferdigheter (Emilsen, 2015, s. 40-49). Barnehagens pedagogikk skal reflektere en praksis hvor jenter og gutter skal ha like muligheter (Askland & Rossholt, 2012, s. 24). Barnehagen *skal* etter rammeplanen formidle likestilling i deres arbeid, og barna *skal* ha like muligheter uavhengig av kjønn. Personalet *må* reflektere over sine egne holdninger og samfunnets forventninger til gutter og jenter (Kunnskapsdepartementet, 2013, s. 11). Likestilling er ikke noe barnehagen kan velge bort, det er noe de *skal* og *må* (Askland, 2015, s. 14). Likestilling er heller ikke noe barnehagen kan ha som et tema innenfor en avgrenset periode, men et pedagogisk perspektiv som rammer inn alt det som man gjør i barnehagen (Askland & Rossholt, 2013, s. 20). Likestilling er ikke noe man kan komme unna i sitt arbeid i barnehagen, da dette er et perspektiv i barnehagens innhold. Det er forankret i både rammeplanen og lov om barnehager, som betyr at likestilling skal være sentralt i alt arbeidet som gjøres i barnehagen (Askland, 2015, s. 13).

Likestilling handler ikke om at jenter og gutter skal bli like, men at de skal ha like muligheter til å velge. De skal få tilbud om samme leker og opplevelser i barnehagehverdagen. Å gi like muligheter til jenter og gutter handler også om at man noen ganger må behandle kjønnene ulikt. Man må se på barna som jenter og gutter, og se deres biologiske kjønn. Barnehagelærere må være bevisst identitetsutviklingen som jenter og gutter går gjennom i barnehagen, de må være bevisst sin egen rolle, og de må se barnet som individ (Larsen & Slåtten, 2011, s. 66).

2.3 Personalets refleksjoner

Öhman (1999) skriver at skal man arbeide med likestilling i barnehagen, må man begynne med personalet. De som arbeider i barnehagen er forbilder, og det handler om hvordan personalet fortolker og møter jenters og gutters kroppslige lek og praksiser (Askland & Rossholt, 2012, s. 26). Ansatte i barnehagen skal være med å forme barnas barndom og

identitet, og må derfor hele tiden reflektere over egen praksis. Dette er noe som vektlegges i rammeplanen for barnehagen: *Personalet må reflektere over sine egne holdninger til og samfunnets forventninger til gutter og jenter* (Kunnskapsdepartementet, 2013, s. 11). Rammeplanen sier her at ansatte i barnehagen må være bevisst sine egne holdninger rundt likestilling og kjønn. Det krever kunnskap og refleksjon over egen praksis, men også å være bevisst hvilke normer, krav og forventinger som gutter og jenter møter i barnehagen. Det er lett å tolke sine egne verdier som gyldige og riktige for alle mennesker, men her må personalet huske på at alle individer har ulike interesser og preferanser. Bevisstgjøring over egne holdninger og verdigrunnlag fører til at man tør å rette et kritisk blikk mot seg selv og sitt arbeid, noe som fører til at man har et stort potensial til å utvikle seg selv som ansatt i barnehagen (Johannesen & Emilsen, 2015, s. 168). For at arbeidet med likestilling i barnehagen skal bli en hverdagslig oppgave må de ansatte drøfte målene i rammeplanen, og hva de ulike målene betyr i deres pedagogiske arbeid. Ved å drøfte dette i fellesskap får man et eierforhold til disse målene, og man får frem sine tolkninger. Gjennom en slik drøfting av rammeplanens mål blir man mer bevisst arbeidet med målene, og man blir kjent med de andre ansattes tolkninger, og får dermed en større forståelse for andres og eget arbeid. (Rønning, 2013, s. 177).

Ved å reflektere rundt egen oppvekst og sine opplevelser fra andre mennesker blir personalet mer bevisst egne holdninger. Hvordan man selv har erfart å være jente eller gutt i sin barndom, kommer til uttrykk i hvordan man selv behandler barna, og hvordan man arbeider med likestilling. Ved å reflektere over egne holdninger og handlinger oppdager man hvordan man selv arbeider, og man kan bryte opp disse mønstrene og se det som kan være usynlig og skjult. Å bli bevisst egne holdninger er et godt utgangspunkt å se tilbake på egen fortid og egne erfaringer, på denne måten kan man se seg selv utenfra og forstå seg selv i arbeidet med likestilling (Johannesen & Emilsen, 2015, s. 168).

Om personalet i barnehagen ikke reflekterer over eget arbeid kan det føre til at de utvikler dobbeltstandard i arbeidet med gutter og jenter. Dobbeltstandard handler om at de ansatte reagerer ulikt på samme type atferd hos barn, avhengig av deres kjønn. Ragnhild Andresen definerer dobbeltstandard slik: ”alle normer, regler og all praksis som vurderer, belønner eller straffer identisk atferd hos jenter og gutter forskjellig”. Dette kommer av at man som ansatt har forskjellige forventninger til jenter og gutter. Man har meninger om hva som er passende atferd, og hva som er upassende for jenter og gutter. Og dette fører til at jenter og

gutter lærer hva som er akseptabel atferd hos de som kjønn. Denne forskjellsbehandlingen er som regel ubevisst, og den kan ha mye med hvilke diskurser om kjønn som finnes i barnehagen (Larsen & Slåtten, 2011, s. 54).

2.4 Likestillingsdiskurser

Man kan ikke beskrive det å være jente eller gutt, og samtidig få alle mennesker til å kjenne seg igjen i akkurat den beskrivelsen på sitt kjønn. Selv om det ikke finnes noen sannheter på det å være jente eller gutt, så finnes det mange diskurser (Rossholt, 2006, s. 11-13). Rhedding-Jones (2005) forstår diskurs som noe man ikke kan se eller høre, men gjennom dens makt får mennesker til å plukke opp måter å snakke på, måter å leve livet på, måter å lære og måter å leke på. Foucault forstod også diskurs som noe som kommer til uttrykk gjennom språk og tekst, og gjennom dette påvirker oss i beslutningsprosesser og måter å uttrykke oss på (Mac Naughton, 2005, s. 20).

I boken ”Kjønnsdiskurser i barnehagen” (Askland & Rossholt, 2012, s. 47) står det: Diskurs betyr tale, samtale, drøftelse. En diskurs er et sett med begreper, problemstillinger og formuleringer som ligger nedfelt i språket, og som aller er del av en gitt kultur”. Noen diskurser er så stabile at de blir sett på som sannheter, og blir ofte definert som virkeligheten selv. Diskursive praksiser skapes i barnehagen, og de blir så normalisert at de i liten grad blir satt spørsmålsteget til (Askland & Rossholt, 2012, s. 47). Diskurser kan beskrives som en bestemt måte å se, beskrive og forstå verden på. Barn prøver å forstå seg selv og verden, og diskursene påvirker de selv om de er aktører i eget liv (Ottestad & Rhedding-Jones, 2013, s. 104). Diskurser er hierarkisk ordnet, og når noen av disse gjentas oftere enn andre, normaliseres de, og de får en ledende posisjon (Emilsen, 2015, s. 28).

Både ansatte og barn i barnehagen må forholde seg til diskurser, og man prøver ut og gjør til dels diskursene til våre egne. Det finnes mange forskjellige måter å være feminin og maskulin på som jente og gutt. Og det finnes ofte lokale ”sannheter” om at ei jente skal være feminin, rolig og forsiktig, og at en gutt skal være maskulin, real og bråkete. Det er disse lokale oppfatningene som blir til diskurser, og som barn og voksne setter ut i praksis. (Rossholt, 2006, s. 11).

2.5 Å bli et kjønn

Vi blir alle født med biologiske forutsetninger som enten gutt eller jente. Som menneske er vi hele tiden på jakt etter å finne ut av hvem vi er som individ. Hvordan vi opptrer i ulike sammenhenger, hvordan kjønn skapes i sosial interaksjon og samhandling mellom mennesker. I denne sammenhengen kan man skille mellom sosialt og biologisk kjønn. Biologisk kjønn handler om kroppslige og biologiske forutsetningene som barnet blir født med, som kjønnsorgan, og sosialt kjønn handler om hvordan man utvikler sin kjønnsidentitet og kjønnsforståelse i forhold til de forventningene og normene man møter (Stordal, 2015, s. 76). Å bli er et aktivt verb, som betyr at det er forandelig og noe som skjer i fremtiden. Barna er ikke bare jente eller gutt, de er også kjønn og kjønnnes hele tiden (Rossholt, 2006, s.).

Kjønn brukes ofte for å forklare barnas atferd, og de blir ofte kategorisert ut fra det kjønn de har. Kjønn er et grunnleggende kjennetegn og det er så naturlig å møte mennesker på bakgrunn av kjønn, at man nesten ikke tenker over det. Når man møter barn ut fra deres kjønn, handler det om at man møter de ut fra hva som er biologisk bestemt for barnet. De biologiske forutsetningene man er født med er bestemmende for mennesker handlinger og atferd. Mennesker er født med biologiske forutsetninger som ligger til grunn for at jenter og gutter, kvinner og menn er forskjellige. (Stordal, 2015, s. 76).

Barn oppdager tidlig at det finnes to typer kjønn i verden, og hvilket kjønn de selv er. De ansatte i barnehagen behandler de forskjellig, barna oppdager at kjønnene oppfører seg forskjellig, og i tidlig alder foretrekker de å leke med barn av samme kjønn som dem selv. Lawrence Kohlberg beskriver tre stader i barnas kjønnsutvikling: kjønnsidentitet, kjønnsstabilitet og kjønnskonstans. Det første stadiet som Kohlberg kaller kjønnsidentitet utvikles i toårsalderen. I dette stadiet kan barna si hvilket kjønn de er, men de er ikke inneforstått med at kjønn er konstant livet ut, og at gutter blir til menn og pappaer, mens jenter blir til kvinner og mammaer. Det neste stadiet utvikles i 3-4 årsalderen, og kalles kjønnsstabilitet. Det er nå barna skjønner at de kommer til å være det samme kjønn livet ut. Det tredje og siste stadiet utvikles i seksårsalderen og kalles kjønnskonstans. I dette stadiet får barna en forståelse for at kjønn har sammenheng med biologiske kjennetegn. Det vil si at barnet forstår at det fortsatt er gutt selv om det velger å ta på seg en kjole. Man kan ikke si at disse stadiene utvikler seg i lik alder hos alle barn, men rekkefølgen er nokså lik hos alle barn (Tetzchner, 2013, s.666).

2.6 Barns medvirkning

Å ha kunnskaper om barns medvirkning er sentralt i arbeidet med likestilling i barnehagen. Medvirkning handler om at barna har rett til å uttrykke sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barna skal få mulighet til deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet, og deres synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med deres alder og modenhet (Kunnskapsdepartementet, 2013, s. 15-16).

Når man snakker om barns medvirkning i barnehagen, er det viktig å tenke over hvordan barna uttrykker seg på bakgrunn av deres alder. Med tanke på det som står i rammeplanen, om at ”barna har rett til å si sin mening i alt som vedrører det, og barns meninger skal tillegges vekt” (Kunnskapsdepartementet, 2013, s.15), må man reflektere over hva dette betyr for de yngste barna som ikke har så mye verbalspråk, eller de barna som ikke uttrykker seg verbalt i barnehagen. Alle barn kan uttrykke seg fra de blir født, og de ansatte må kunne ta utgangspunkt i deres kroppslige, nonverbale og verbale uttrykk. Ved å lytte og prøve å tolke barnas nonverbale uttrykk, og hele tiden observere hva barna uttrykker i handling, gir man barna rom for å kunne medvirke (Bae, 2016).

Medvirkning i barnehagen krever refleksjon hos de ansatte, dette forutsetter at de er kritiske til sitt eget arbeid, og bevisste sitt syn på barn. Medvirkning krever også at de ansatte i barnehagen har en forståelse av begrepet, og hva de selv legger i barns medvirkning i barnehagen. Ansatte som har en vag oppfatning av begrepet kan ofte nøye seg med å høre barnas meninger, men at de selv tar beslutninger i hverdagen. Men som det står i rammeplanen; ”skal barna få mulighet til deltakelse i planlegging og vurdering”. Det innebærer en forpliktelse hos de ansatte der barnas synspunkter har konsekvenser for det pedagogiske arbeidet (Bae, 2006, s. 8).

Barns medvirkning i arbeidet med likestilling handler om å ha fokus på hvordan det tilrettelegges for gutter og jenters medbestemmelse, og om hvordan demokrati kommer til uttrykk. Alle barn i barnehagen skal bli sett og hørt, og tatt hensyn til, uansett kjønn. (Emilsen, 2015, s. 45).

2.7 Å se barn som subjekt

I nyere forskning pekes det på hvor viktig det er å se barn som subjekt, og hvor viktig det er med bevisstgjøring rundt fagkunnskap og personlige holdninger for å realisere dette i pedagogisk arbeid i barnehagen. Samtidig som barnehagen gjennom tidene har blitt forandret, har også synet på barn og oppdragelse endret seg. Dion Sommer (2003) kaller dette for et paradigmeskifte (referert i Bae, 2016). Sentralt i dette skiftet er at barn blir sett på som subjekter helt fra fødselen av, og ikke som subjekter som skal påvirkes og formes (Bae, 2016).

Forskning viser at små barn er sosiale vesener, og som gjennom kroppslig handling og nonverbal kommunikasjon søker og går inn i relasjon til andre. For å kunne delta i relasjonen med små barn, krever det at man som ansatt og omsorgsperson ser og tolker barnas kroppslige og nonverbale kommunikasjonssignaler. Å møte som subjekt kan ikke ventes med til de får språk, det må gjøres fra de kommer til verden. Det handler om å møte den enkelte som et individ som har sine egen opplevelser av verden, som har rettigheter til å ha egne tanker og følelser. Ved å møte barn som subjekt blir deres selvfølelse og mentale helse styrket, og man unngår mobbing og utvikling av voldstendenser. Barnas trygghet og selvfølelse skapes i relasjoner der likeverd er sentralt mellom deltagerne. I relasjoner der barn blir sett på som objekt, og der det er manglende respekt for deres opplevelser, kan konsekvensene bli psykiske forstyrrelser og svekket selvfølelse (Bae, 2016).

James, Prout & Jenks (1998) drøfter ulike syn på barn under metaforene ”human beings” og ”human becomings” (referert i Bae, 2016). I dette fokuserer man på barnet som deltager eller aktører i eget liv – ”human beings”, i stedet for å fokusere på det barnet mangler – ”human becomings”. Utfordringen ligger i å møte barnet med egne følelser, tanker og meninger. Barn er fullverdige mennesker i det livet de lever, og de er medmennesker i en stor verden. Perspektivet i ”human beings” handler om barnet her-og-nå, der fokuset ikke ligger på hva barnet skal bli, men hva det allerede er (Bae, 2016).

3.0 Metode

I denne oppgaven har jeg valgt å ta utgangspunkt i diskursanalyse og rhizoanalyse som metode og analyseverktøy. Det handler om å bringe frem praksiser som vi allerede arbeider med og utfordres av (Askland og Rossholt, 2012, s. 92). Jeg har valgt å bruke to typer analysemetoder og gjør en krysning av disse i min drøfting og analyse.

3.1 Diskursanalyse

Jeg analyserer et avsnitt i rammeplanen, og ser på dette avsnittet med et kritisk blikk. En diskursanalyse får oss til å reflektere over hvordan språket er benyttet for å få leseren til å stole blindt på det som står i teksten. Ved å bruke en slik analyse gjør det oss i stand til å reflektere over hvordan språket er situert og konstruert. Analysen er med på å kartlegge hva som er utgangspunktet for vår oppfattelse av det som står i teksten. Ved å gjøre en diskursanalyse brytes våre forestillinger om kjønn i barnehagen, diskursene blir synliggjort og man blir mer bevisst hvilke diskurser som finnes (Askland & Rossholt, 2012, s. 92). Askland og Rossholt skriver om fire steg i en diskursanalyse som brukes for å analysere diskurser om kjønn. Jeg har valgt å se bort fra disse stegene, da jeg i min oppgave ser på hvordan rammeplanen forsterker diskurser som allerede finnes, uten at rammeplanen er med på å skape nye diskurser.

Rhedding-Jones skriver om kritisk forskning og kritisk casestudie. Jeg vil si at det er en metode jeg gjør i denne oppgaven. Jeg leser avsnittet i rammeplanen med et kritisk blikk, og leter etter diskurser i teksten. Jeg er i dette tilfellet søkeren som gjør kritikk av teksten jeg studerer (Rhedding-Jones, 2005, s. 78).

3.2 Rhizoanalyse

Begrepet ”rhizome” er hentet fra Deleuze og Guattaris filosofi der oppfordringen er å rive seg løs fra den tradisjonelle og dominerende oppfattelse av opprinnelse, grunn, mening og sannhet. Begrepet brukes for å belyse kunnskaper som sidestilte, dynamiske og fleksible. Ved å benytte seg av en rhizoanalyse utforsker man det man observerer og ser dette i sammenheng med politikken om kjønn, etnisitet, klasse, evner og seksualitet i dette tilfellet. Denne type analyse fordrer at man dekonstruerer og rekonstruerer en tekst der leseren er i en konstant bevegelse. Man følger fluktlinjer, bryter tradisjoner, bevege seg mellom forskjellige plan, bevege seg bort fra vante territorier og utforsker nye. Rhizoanalyser som tar

utgangspunkt i diskurser er i konstant bevegelse ved at diskursene alltid er i en tilblivelse. En diskurs avløses av en annen diskurs, noen diskurser er ikke lenger gjeldende mens andre diskurser blir sett på som sannheter. I et rhizomatisk perspektiv kan vi aldri være ferdig kjønnet på en bestemt eller endelig måte. Man forandres hele tiden over tid, på samme måte som erfaringer, verdier og holdninger forandres over tid mellom ulike kulturer og miljøer. Ved å ha kunnskaper om rhizoanalyse hjelper det oss å være mer åpen i forhold til det vi ser og gjør, og til å være mer utforskende og reflekterende til eget arbeid i barnehagen (Askland & Rossholt, 2012, s. 99).

3.3 Dokument som data- og analysemateriale

Jeg har valgt å ta for med avsnittet om likestilling fra rammeplanen. Jeg bruker både rammeplanen utgitt av PEDELX fra 2013, og den nye rammeplanen fra 2017.

I rammeplanen for barnehagen (2013, s. 11) står det:

Likestilling mellom kjønnene skal gjenspeiles i barnehagens pedagogikk. Barnehagen skal oppdra barn til å møte og skape et likestilt samfunn. Barnehagen skal bygge sin virksomhet på prinsipper om likestilling mellom kjønn. Gutter og jenter skal ha like muligheter til å bli sett og hørt og oppmuntres til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen. Personalet må reflektere over sine egne holdninger til og samfunnets forventninger til gutter og jenter. Det er viktig å fremme forvalteransvaret overfor natur og kultur og ansvaret for menneskers liv og helse allerede i barnehagen. Forståelse for en bærekraftig utvikling skal fremmes i dagliglivet. Respekten for liv er grunnleggende. (Kunnskapsdepartementet, 2013).

I den nye rammeplanen for barnehagen (2017, s. 3) står det:

Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet.

Barnehagen skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling og ikke-diskriminering og bidra til at barna møter og skaper et likestilt samfunn. Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen. Personalet må reflektere over sine egne holdninger for best mulig å kunne formidle og fremme likeverd og likestilling. (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Dette står i rammeplanen for barnehagen som gir retningslinjer for barnehagens verdigrunnlag, innhold og oppgaver. Målet med rammeplanen er at det skal være en ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet. Ut fra dette avsnittet fra rammeplanen er det tydelig at likestilling er en viktig del av barnehagens pedagogikk. Det skal gjenspeiles i barnehagelærerens arbeid, og barna skal føle at de har like muligheter i barnehagehverdagen uansett kjønn (Kunnskapsdepartementet, 2013, s. 6).

Likestillingsbegrepet er i rammeplanen forankret i barnehagens verdigrunnlag. Med verdigrunnlag menes at barnehagen skal formidle grunnleggende verdier. Verdier som nevnes i rammeplanen er: felleskap, omsorg og medansvar og respekt for menneskeverd og retten til å være forskjellige. Samfunnsverdier blir også nevnt i rammeplanen, og disse verdiene er: menneskelig likeverd, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse og solidaritet (Kunnskapsdepartementet, 2013, s. 9).

4.0 Drøfting og analyse

I dette kapitlet drøfter jeg barnehagelærerens refleksjoner rundt eget arbeid med likestilling i barnehagen opp mot problemstillingen; *”På hvilken måte kan rammeplanen påvirke barnehagelærerens arbeid med likestilling?”* Dette gjør jeg ved å trekke tråder fra teorien jeg har presentert i kapittel 3, og egne erfaringer fra praksis. I dette kapitlet har jeg også valgt å gå inn på noen barnehagers årsplaner, og hva de representerer for barnehagens pedagogiske arbeid. Underveis i min analyse og drøfting stiller jeg spørsmål til leseren som forhåpentligvis skaper refleksjon rundt teorien.

4.1 Rammeplanen

”Målet med rammeplanen er å gi styrer, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet. Rammeplanen gir også informasjon til foreldre, eier og tilsynsmyndighet” (Kunnskapsdepartementet, 2013, s. 6).

Dette står i avsnittet om mål med planen, og det viser hvor stor betydning rammeplanen har for det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Rammeplanen er et redskap for planlegging, dokumentasjon og vurdering, og den retter seg mot barnehagens personale og foreldre/foresatte. Barnehageloven om formål er en stor del av rammeplanen, og denne formålsbestemmelsen fastsetter hva som er barnehagens samfunnsmandat og hvilket verdigrunnlag barnehagen skal bygge på. Likestilling er et verdigrunnlag i rammeplanen som barnehagen skal bygge sin virksomhet på.

Rammeplanen er som sagt en forpliktende ramme, og de ansatte i barnehagen plikter å forholde seg til den, og arbeide for at det som står i rammeplanen skal oppfylles. Med dette kreves det at de ansatte arbeider med likestilling, men det er ut fra hver enkelt leder hvordan personalet skal arbeide med det. Siden man som ansatt i barnehagen kan tolke rammeplanen og avsnittet om likestilling individuelt, er det viktig at man har nok kunnskaper om likestilling for å kunne bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling mellom kjønn. Her er den pedagogiske leders arbeid sentral. Det står tydelig i avsnittet om likestilling at ”personalet må reflektere over sine egne holdninger til og samfunnets forventninger til gutter og jenter” (Kunnskapsdepartementet, 2013, s. 11). Det er pedagogisk leders ansvar å lede de ansatte i arbeidet, og å sette i gang refleksjon og diskusjon rundt eget arbeid. På denne måten blir alle ansatte mer bevisst sitt eget arbeid, og barnehagens forventninger til deres arbeid.

Slik jeg forstår avsnittet om likestilling, har rammeplanen en todelt budskap. ”Barnehagen skal oppdra barn til å møte og skape et likestilt samfunn”, som handler om at de ansatte skal oppmuntre og til og med lære barna om likestilling mellom kjønn. Men hvordan skal man kunne oppdra barna til å møte og skape et likestilt samfunn med alle de diskursene som finnes? Samtidig skal barnehagen ”... bygge sin virksomhet på prinsipper om likestilling mellom kjønn”, som handler om å ta i bruk det historiske rundt likestilling, og formidle dette i sitt pedagogiske arbeid. Et prinsipp betyr at det finnes noe grunnleggende for hvordan man som person forstår likestilling. Likestilling handler om noe som er ulikestilt, men ut fra visse politiske og verdibaserte vurderinger handler det om at noe samtidig skal være like stilt. Dette bygger på et syn om at kvinner og menn har ulike muligheter og begrensinger. Derfor er det nødvendig med tiltak for å endre dette synet, her kommer også likestillingspolitikken inn for at forskjellene ikke strider mot rettferdighetsfølelsen. Likestilling handler ikke om at alle skal bli like, eller at alle skal behandles likt. Det handler om at alle har rett på å bli behandlet på best mulig måte etter de ulike forutsetningene en har, uavhengig av kjønn, alder, mentale og fysiske forutsetninger (Askland, 2015, s. 15).

En setning i avsnittet jeg har tenkt mye over underveis i denne oppgaven er setningen om at ”barnehagen skal oppdra barn til å møte og skape et likestilt samfunn.” For det første så tenker jeg mye over ordet ”oppdra”. På de tre årene jeg har gått på høyskolen har jeg ikke hørt fra noen forelesere og lærere at vi skal oppdra barna i barnehagen. Vi skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, og vi skal fremme læring og danning som grunnlag for deres utvikling. Det strider mot mine meninger om hva barnehagen skal bidra til i barnas liv, og jeg kan også tenke meg at strider mot foreldres tanker om hva barnehagen er for deres barn. For det andre syns jeg rammeplanen legger mye ansvar på de ansatte i barnehagen når de mener at barna skal skape et likestilt samfunn. De legger også mye ansvar på barna når de skriver denne setningen. Det er et stort ansvar å legge på et barn på 6 år at den skal ”skape et likestilt samfunn.” Dette barnet kommer til å oppleve så mye i sin oppvekst som strider i mot deres tanker og følelser rundt likestilling, og i det samfunnet vi lever i må man forststatt forsvare sitt kjønn, spesielt med tanke på homofile giftemål. De ansatte i barnehagen kan ikke beskytte de mot alt de kommer til å møte på i oppveksten, men vi kan bidra til at de får utvikle seg til den personen de vil være, og anerkjenne de for den personen de er, uansett kjønn.

Samtidig som personalet skal reflektere over samfunnets forventninger til gutter og jenter, så skal de oppdra barn til å skape et likestilt samfunn. Når de ansatte reflekterer over samfunnets forventninger regner jeg med at de kommer til å tenke over at det samfunnet vi lever i er i liten grad likestilt overalt i verden. Dermed blir det vanskelig å be barna om å skape et likestilt samfunn også. Barna skal også møte et likestilt samfunn, men her er ikke ansvaret like stort. De ansatte bør i stor grad oppfordre barna til å møte et likestilt samfunn, og formidle verdier som handler om å respektere mennesker for det individet de er.

4.1.1 Endringer i rammeplanen

Fra 2013 til 2017 har det skjedd noen endringer i rammeplanen, og i dette avsnittet tar jeg for meg endringer som har skjedd i forhold til likestilling i barnehagen. Hovedbudskapet i avsnittene er så å si like; det står at barnehagen fremme likestilling mellom kjønn, at barnehagen skal oppdra barn til å møte og skape et likestilt samfunn, og at personalet må reflektere over egne holdninger. Den største endringen som har skjedd er at rammeplanen for 2017 har fått skrevet inn flere ord og begreper enn den fra 2013. Ord og begreper som; funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn har fått stor plass i den nye rammeplanen. Men hva gjør disse ordene med barnehagelærerens arbeid med likestilling i barnehagen? Er det slik at fordi det har kommet inn flere ord som grupperer mennesker skal man arbeide annerledes med likestilling? For disse begrepene er med på å gruppere mennesker i større grad enn om de ikke hadde vært nevnt. Ved å lese det avsnittet blir man plutselig mer bevisst alle disse forskjellige grupper av mennesker som finnes. Hadde det stått i rammeplanen at ”barnehagen skal fremme likeverd og likestilling i barnehagen”, så hadde det vært nok, hvertfall for meg. Når jeg leser det avsnittet om likestilling i den nye rammeplanen tenker jeg at de skriver om veldig mye annet enn bare likestilling. Avsnittet i rammeplanen som nå heter ”Likestilling og likeverd” kunne blitt kalt ”Likestilling, likeverd, mobbing, diskriminering og nestekjærlighet”. Ut fra all den teorien jeg har lest og skrevet om likestilling i denne oppgaven, syns jeg rammeplanen er den teorien som inspirerer og motiverer minst til å arbeide med likestilling i barnehagen. Rammeplanen som skal være en ramme for arbeidet i barnehagen, og som man skal følge i sitt pedagogiske arbeid, er den teorien som legger minst vekt på hvor viktig det er å arbeide med likestilling i barnehagen.

Et begrep som har blitt tatt bort fra 2013 versjonen er ”oppdra”. Barnehagen skal ikke lenger ”oppdra barn til å møte og skape et likestilt samfunn”. De skal heller ”bidra til at barna møter og skaper et likestilt samfunn”. Jeg synes begrepet ”bidra” i denne sammenhengen er et mye bedre begrep å bruke på bakgrunn av at det strider i mot mitt syn på barnehagen å skulle oppdra barna som er der. De ansatte kan ikke forsikre seg om at barna kommer til å møte og skape et likestilt samfunn, men de kan oppfordre og oppmuntre de til å gjøre det. Det gjør de ansatte ved å møte alle barna med respekt for det individet de er, se på barna som subjekt, la de medvirke i sin barnehagehverdag og la de utvikle seg til å bli det kjønnet de føler er riktig.

4.2 Barnehagelærerens ansvar

Innenfor arbeidet med likestilling i barnehagen handler det i stor grad om de ansattes refleksjoner rundt egen praksis. Dette er også tydelig skrevet i rammeplanen i avsnittet om likestilling. Det handler om å se seg selv i arbeidet, hvordan man snakker til og om barna, hvordan man møter de i hverdagen, og hva man tilbyr barna. Jeg mener det handler mer om å kunne reflektere over sin egen praksis, det må også skapes en kultur for å kunne snakke om sitt eget arbeid. Det er nok mange som jobber i barnehage som ikke snakker så mye om det de gjør, de bare gjør det fordi de alltid har gjort det slik. Det er her utfordringene ligger. De ansatte må kunne reflektere rundt, og snakke om sitt eget arbeid for å belyse det pedagogiske som skjer i barnehagehverdagen. Ellers blir det vanskelig å kunne vite om det de gjør faktisk er i tråd med det som står i rammeplanen og årsplanen. Det er her barnehagelærerens ansvar kommer inn, de må være forbilder for resten av personalet som ikke har samme utdanning. Barnehagelæreren og pedagogen må dele sine kunnskaper, og viktigheten av arbeidet med likestilling i barnehagen. Ved å bruke praksisfortellinger og caser i personalmøter blir all personal i barnehagen mer bevisst på sitt arbeid. Det er også sentralt å dra frem rammeplanen i slike møter, der man setter seg inn i hva som står, og hvordan man forholder seg til og forstår det som står i den. For å forstå barns utvikling av kjønn er det sentralt å ha kunnskaper om hvilke stadier barna går gjennom i sin kjønnsutvikling, det er her det er viktig å kunne se barna som subjekt. Ved å møte barna med at deres opplevelser av verden og seg selv er det riktige for hver enkelt, blir de mer selvsikre og rustet til å møte et likestilt samfunn. Hvis personalet klarer å møte barna som subjekt, og med et fokus på hva barnet er her-og-nå, arbeider de i tråd med det som står i rammeplanen.

4.3 Rammeplanens påvirkning

Graden av påvirkning fra rammeplanen i arbeidet med likestilling tenker jeg har mye å si for hvordan man som barnehagelærer forholder seg til rammeplanen i sitt pedagogiske arbeid i barnehagen. Det kan være tilfeller der personalet har liten kjennskap til rammeplanen fordi de aldri har blitt introdusert for den, eller aldri bruker den i refleksjoner og diskusjoner med resten av personalet.

Det som står om likestilling i rammeplanen syns jeg er en ganske svak forklaring av begrepet. Det er enkelt for rammeplanen å fortelle ansatte hva de skal gjøre, men det er vanskelig å vite om man gjør det på riktig eller rett måte uten noen videre forklaring fra rammeplanen. Det legges opp til vid forståelse av det som står, og her blir det vanskelig å vite for sikkert om hele personalgruppen arbeider for likestilling blant barna. Her kommer vi igjen tilbake til viktigheten av refleksjon over egne holdninger, og barnehagelærerens ansvar. Det er opp til hver enkelt barnehagelærer i hvor stor grad rammeplanen skal påvirke deres arbeid, men rammeplanen er en forpliktende ramme for barnehagens virksomhet, og dette burde flere ansatte i barnehagen være bevisst.

I rammeplanen om vurdering av barnehagens arbeid kapittel 4.3 står det: ”Barnehagens arbeid skal vurderes, det vil si beskrives, analyseres og fortolkes i forhold til kriterier gitt i barnehageloven, rammeplanen og eventuelle lokale retningslinjer og planer” (Kunnskapsdepartementet, 2013, s. 44). Dette betyr at alt av pedagogisk arbeid som foregår i barnehagen *skal* vurderes og reflekteres over. I dette fordrer det at de ansatte klarer å reflektere over sitt eget arbeid, og se seg selv utenfra.

4.4 Årsplaner og egne erfaringer

Etter mine erfaringer fra praksis arbeides og reflekteres det lite over arbeidet med likestilling. Det snakkes lite innad i personalet om hvordan de behandler jenter og gutter, og hvordan de eventuelt kan arbeide for å minske kjønnsforskjellene i barnehagen.

I rammeplanen står det at barnehagens årsplan har flere funksjoner. Det er et arbeidsredskap for barnehagens personale for å styre virksomheten i en bevisst og uttalt retning, det er et utgangspunkt for foreldrenes mulighet til å kunne påvirke innholdet i barnehagen. Årsplanen er et grunnlag for kommunens tilsyn med barnehagen, og den gir informasjon om

barnehagens pedagogiske arbeid til eier, politikere, kommune, barnehagens samarbeidsparter og andre interesserte (Kunnskapsdepartementet, 2013, s.42).

I de siste månedene har jeg søkt på noen jobber, og det første jeg gjør er å gå inn på deres hjemmeside og lese årsplanen deres. Dette gjør jeg for å få et innblikk i hvordan de velger å jobbe med forskjellige kunnskapsområder, og hvilke verdier barnehagen står for. I en årsplan jeg leste står begrepet likestilling i sammenheng med et kunnskapsområde. ”...Barna skal få en begynnende forståelse for det som har med menneskeverd og likestilling å gjøre. De skal oppleve at synspunktene deres er like mye verdt, uansett om du er gutt eller jente.” (Espira Nordmo, s. 13). Slik jeg forstår dette avsnittet i årsplanen skal barna bare få noe kunnskap om likeverd og likestilling i barnehagen. Det er bare deres synspunkter som skal være like mye verdt, men hva med alt annet som har med likeverd og likestilling å gjøre? Hva med barnas rett til å bli hørt og sett, deres like muligheter til utstyr, om at rommene ute og inne skal appellere til begge kjønn, og om deres rett til hjelp, veiledning og støtte fra personalet (Askland & Rossholt, 2012, s. 26)?

En annen årsplan jeg har lest, er ikke begrepet ”likestilling” nevnt ett eneste sted. Det eneste som står om kjønn er også her i sammenheng med et kunnskapsområde i aldersgruppen 3-6 år. ”Oppleve at det tas like mye hensyn til gutter og jenter.” (Bekkestua Kanvas-barnehage). Etter å ha lest denne årsplanen forstår jeg det slik at denne barnehagen ikke jobber med likestilling i veldig stor grad, og i hvert fall ikke i tråd med rammeplanen og barnehageloven. Fra alt jeg vet så kan det hende at denne barnehagen er veldig flinke til å ta i bruk rammeplanen, og drøfter denne i fellesskap for å opprettholde bevisstheten rundt arbeidet med målene i den. Men jeg som snart nyutdannet syns det er rart at begrepet ”likestilling” ikke er nevnt en eneste gang i denne årsplanen.

Barnehageloven og rammeplanen for barnehagen pålegger barnehagens som institusjon å arbeide med likestilling (Askland & Rossholt, 2012). Dette betyr at likestilling er noe barnehagene må jobbe med, det er ikke et område de kan velge bort.

I en av mine praksisbarnehager var jeg sammen med barna i aldersgruppen 4-5 år, der jeg var mest sammen med ”skolegruppen”. I denne barnegruppen var det en gutt som skilte seg ut fra resten av barna. Ikke i den grad at han var psykisk og fysisk syk på noen måte, men han var ikke en av disse ”typiske” guttene. Han likte å kle seg i rosa, bruke neglelakk, være med på ”jentekveld”, fargelegge barbie og leke med dukker. Og han gjorde disse aktivitetene

sammen med jentene. Han var en veldig rolig gutt som kunne sitte stille lenge å bare tegne, eller kle av og på dukkene. Men han kunne også leke med guttene, løpe rundt og bygge med klosser, men dette var ofte i korte perioder. Det som var så positivt i dette tilfellet var at alle barna og ansatte anerkjente denne gutten som den han var. De så han som subjekt, og som en gutt som leker akkurat med det han vil, og med hvem han vil. En av de første dagene fikk jeg høre fra noen av de andre barna at ”Thomas” tegner alltid barbie sammen med jentene, men det er helt greit det. Det forekom ingen form for mobbing, trakassering eller utestengelse på grunn av at han ikke var en av disse ”typiske” guttene. Jeg vet at personalet i barnehagen slet litt med foreldrene i dette tilfellet, da faren hans ville at sønnen skulle ha maskulint uttrykk. Han likte overhodet ikke neglelakken som gutten til tider kom hjem med, eller alle disse prinsesse tegningene som lå i hylla. Jeg fikk aldri noe greie på om de ansatte hadde tatt en prat med foreldrene om de ulike synspunktene på ”Thomas” valg av leker, men jeg vet at de ansatte i barnehagen behandlet alle barna som subjekt. De så hvert enkelt barn som et individ med egne meninger og ønsker, og så lenge ønskene var oppnåelig innenfor barnehagens rammer, så jobbet de hardt for å oppfylle disse. ”Thomas” og alle de andre barna i denne gruppen strålte hver dag i barnehagen fordi de fikk lov til å være akkurat den personen de ville være. Her har personalet sett på ”Thomas” som et subjekt, og det har resultat i en gutt som har fått lov til å være den han vil være. På tross av alle diskursene der ute om hvordan en jente eller en gutt skal oppføre seg. For de var det en selvfølge å møte barna som subjekt, men det kan godt hende at det ligger mye arbeid bak dette møtet. De ansatte har helt sikkert, uten at jeg vet, diskutert og reflektert over eget arbeid med både likestilling og medvirkning. Og de har resultert i et godt pedagogisk arbeid som følger rammeplanen.

Som ansatt i barnehagen er man med på å forme et barns liv, og deres fremtid som samfunnsborgere. De ansatte har et stort ansvar og mye makt, og det er viktig å være bevisst sitt eget arbeid med barn. Dette gjelder alt fra likestilling og medvirkning, til lek og omsorg i barnehagen. Hva man som ansatt gjør i barnehagen, kan påvirke disse barna for resten av livet. Får alle barna utvikle seg til å bli et individ, eller finnes det to typer mennesker i verden?

5.0 Avslutning

I min drøfting og analyse er jeg veldig kritisk til det de forskjellige barnehagene har skrevet, eller ikke skrevet om likestilling i deres årsplan. Jeg har verken jobbet i disse barnehagene, og jeg har ikke kjennskap til de annet enn deres årsplan. Så jeg kan ikke si for sikkert at disse barnehagene ikke arbeider med likestilling i barnehagen. Men noe av det første jeg ser på, og jeg kan også tenke meg at dette er det første foreldre ser på, er barnehagens årsplan. Jeg dømmer ingen årsplaner på grunn av hva deres årsplan sier, men jeg blir skeptisk. Etter tre år på høyskolen og etter å ha skrevet denne oppgaven, vet jeg hvor viktig det er å jobbe for en likestilt barnehage. Hele ideen med denne oppgaven var å være kritisk til hva som står i rammeplanen, men det er ikke dermed sagt at det er noe galt i det som står. Jeg har satt spørsmålsteget hele veien til avsnittet, og jeg har belyst med teori hvor viktig det er å arbeide med likestilling for hvert enkelt barn.

Jeg mener fokuset ligger hos hver enkelt barnehagelærer. Hvordan de selv arbeider med likestilling, og hvordan de oppfordrer sine ansatte til å reflektere og diskutere rundt eget arbeid. Men jeg synes rammeplanen fraskriver seg mye ansvar ved å ikke utdype nærmere viktigheten av likestilling, eller hvordan man skal arbeide med det i barnehagen.

6.0 Litteraturliste

Askland, L., & Rossholt, N. (2012). *Kjønnsdiskurser i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.

Bae, B. (2016). *Å se barn som subjekt – noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/>

Bae, B., Eide, B. J., Winger, B., & Kristoffersen, A. E. (2006). *Temahefte om barns medvirkning*. Kunnskapsdepartementet

Bekkestua Kanvas-barnehage. (2016). *Årsplan 2016/17 for Bekkestua Kanvas-barnehage*. Hentet fra <https://backstage.mykid.no/templates/show/yearplan>

Emilsen, K. (2015). Barnehagen som arena for likestilling og likeverd. I K. Emilsen (Red.), *Likestilling og likeverd i barnehagen* (s. 125-136). Bergen: Fagbokforlaget.

Emilsen, K. (2015). Likestilling og likeverd i Norge. I K. Emilsen (Red.), *Likestilling og likeverd i barnehagen* (s. 21-37). Bergen: Fagbokforlaget.

Emilsen, K., & Johannesen, N. (2015). Kjønnssensitiv refleksjon. I K. Emilsen (Red.), *Likestilling og likeverd i barnehagen* (s. 167-185). Bergen: Fagbokforlaget.

Emilsen, K. (2015). Rammer for likestilling og likeverd i barnehagen. I K. Emilsen (Red.), *Likestilling og likeverd i barnehagen* (s. 39-51). Bergen: Fagbokforlaget.

Espira Nordmo barnehage. (2016). *Årsplan 2016/17 Espira Nordmo*. Hentet fra https://nordmo.espira.no/wp-includes/ms-files.php?file=2013/09/NORDMO_Arsplan_2016_17_rev1.pdf

Kunnskapsdepartementet (2013). *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: PEDLEX

Larsen, A. K. & Slåtten, M. V. (2010). *En bok om oppvekst: Samfunnsfag for førskolelærere* (3. Utg.). Bergen: Fagbokforlaget

Mac Naughton, G. (2005). *Doing Foucault in Early Childhood Studies: Applying Poststructural Ideas*. London og New York: RoutledgeFalmer

Rhedding-Jones, J. (2005). *What is research? Methodological Practices and New Approaches*. Oslo: Universitetsforlaget

Rossholt, N. (2006). *Temahefte om likestilling i det pedagogiske arbeidet i barnehagen*. Kunnskapsdepartementet

Rønning, G. S. (2013). *Rammeplan for barnehagen, hva så?* (2. Utg.). Oslo: Cappelen Damm

Stordal, G. (2015). Er kjønn noe man er, blir eller gjør? Om ulike tilnærminger til barn og kjønn. I K. Emilsen (Red)., *Likestilling og likeverd i barnehagen* (s. 71-85). Bergen: Fagbokforlaget.

Von Terzchner, S. (2013). *Utviklingspsykologi* (2.Utg.). Oslo: Gyldendal